

Plenum

Torsdag 22.10.2015 kl. 16.02—20.19

5. Vilande förslag till lag om ändring av 25 § i Finlands grundlag (RP 55/2014 rd)

Vilande lagförslag VLF 1/2015 rd
Utskottets betänkande GrUB 4/2015 rd

En behandling

Förste vice talman Mauri Pekkarinen: Som ärende i en behandling presenteras ärende 5 på dagordningen. Till grund för behandlingen ligger grundlagsutskottets betänkande GrUB 4/2015 rd. Lagförslaget kan nu till sakinnehållet godkännas oförändrat, genom ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna, eller förkastas. Utskottet föreslår att lagförslaget förkastas.

Debatt

19.08 **Annika Lapintie vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on nyt lepäämässä oleva ehdotus, jonka edellinen eduskunta on vuoden 2014 valtiopäivillä päättänyt hyväksyä Suomen perustuslain 25 §:n muuttamisen osalta jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeisiin valtiopäiviin. Tämän lakiehdotuksen mukaan maa jaettaisiin eduskuntavaaleja varten Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella vähintään yhdeksään ja enintään kahteentoista vaalipiiriin. Perustuslaissa säädetyn vaalipiirien enimmäis- ja vähimmäismäärän tarkoituksena on turvata vaalien poliittista suhteellisuutta ja alueellista edustavuutta. Lisäksi säännöksellä pyritään varmistamaan, että uudistuksia, jotka tosiasiaassa muuttavat merkittävästi vaalijärjestelmää, ei tehdä yksittäisen eduskuntaenemmistön ja hallituskoalition voimin. Nyt lepäämässä olevan muutosesityksen seurauksena vaalipiirien nykyinen vähimmäismäärä muuttuisi enimmäismääräksi ja tavallisella lailla päätettävissä oleva vaihteluväli pienenesi puoleen nykyisestä. Perustuslakivaliokunta vuoden 2014 valtiopäivillä esitti kyseistä muutosta hyväksyttäväksi, ja silloin mietintöön sisältyi kaksi vastalauseita. Eduskunnan täysistunnossa kyseinen muutosehdotus hyväksyttiin toisessa käsittelyssä äänin 117 puolesta ja 72 vastaan. Kyseisen hallituksen esityksen valmistelussa oikeusministeriön asettama parlamentaarinen työryhmä teki työtä, ja työryhmän ehdotukseen sisältyi kolme eriävää mielipidettä.

Valiokunta on asian käsittelyssä halunnut painottaa perustuslain suhteellista pysyvyyttä ja siihen liittyvää pidättyvää suhtautumista perustuslain muutoksiin. Valiokunta korostaa, että perustuslain muutokset tulee valmistella huolellisesti ja laajan yhteisymmärryksen pohjalta. Aikaisemmin valiokunta on todennut muun muassa seuraavaa: "Perustuslain muutoshankkeisiin ei pidä ryhtyä päivänpoliittisten tilannenäkymien perusteella eikä muutoinkaan niin, että hankkeet olisivat omiaan heikentämään valtiosäännön perusratkaisujen kautta tai perustuslain asemaa valtio- ja oikeusjärjestyksen perustana. On toisaalta pidettävä huolta siitä, että perustuslaki antaa oikean kuvan valtiollisen vallankäytön järjestel-

Punkt i protokollet PR 55/2015 rd

mästä ja yksilön oikeusaseman perusteista. Perustuslain mahdollisia muutostarpeita tulee arvioida huolellisesti ja välttämättömiksi arvioidut muutokset tehdä perusteellisen valmistelun sekä siihen liittyvän laajapohjaisen keskustelun ja yhteisymmärryksen pohjalta. Valiokunta toteaa, että vaalipiirien määrän muuttaminen ei ole ainoa mahdollinen tapa parantaa vaalien suhteellisuutta. Vaalipiirien määrää sääntelevän perustuslain säännöksen muuttaminen nyt lakiehdotuksessa ehdotetulla tavalla voisi rajoittaa vaihtoehtojen pohdintaa pyrittäessä löytämään ratkaisuja, joilla vaalijärjestelmäämme kehitettäisiin sekä suhteellisuutta että alueellista edustavuutta tasapainoisesti toteuttavaan suuntaan."

Näillä perusteilla ja ottaen huomioon käsiteltävänä olevan perustuslain muutosehdotuksen mahdolliset vaikutukset vaalijärjestelmämme peruseriaatteisiin ja sekä esityksen valmistelussa että esityksen eduskuntakäsittelyssä näkyneet merkittävät mielipide-erot eduskuntaryhmien välillä valiokunta ei pidä lakiehdotuksen hyväksymistä tarpeellisenä eikä tarkoituksenmukaisena, ja tästä syystä valiokunta ehdottaa lepäämässä olevan lakiehdotuksen hylkäämistä.

Viime vaalikaudella perustuslakivaliokunta pohti alhaisen äänestysaktiivisuuden syitä ja vaalijärjestelmän kehittämistä muun muassa silloisen valtioneuvoston demokrationpoliittisesta selonteosta antamassaan mietinnössä. Tuolloin valiokunta katsoi, että suomalainen vaalijärjestelmä ei nyky muodossaan toteuta hyvin suhteellisuutta ja niin sanotussa piilevässä äänikynnyksessä vaalipiirien välillä oleva ero on kasvanut 1970-luvulta lähtien vaalipiirien kokoerojen suurentuessa. Tutkimusten mukaan vaalipiirien paikkamäärillä on vaikutusta puolueiden ehdokasasetteluun ja myös kansalaisten äänestyskäyttäytymiseen. Pienissä vaalipiireissä on vähemmän puolueita ehdolla ja matalampi äänestysaktiivisuus kuin suurissa vaalipiireissä. Lisäksi tutkimuksissa on havaittu, että pienissä vaalipiireissä on enemmän taktista äänestämistä. Toisin sanoen äänestetään puoluetta ja ehdokasta, jolla arvioidaan olevan hyvät läpimenomahdollisuudet. Pienissä vaalipiireissä on enemmän puolueita, jotka eivät saa vaaleissa yhtään paikkaa, ja suurten puolueiden osuus paikoista on paljon suurempi kuin niiden osuus äänistä, joten suhteellisuus toteutuu niissä tältäkin osin huomattavasti huonommin. Lisäksi mietinnössä viitattiin muiden Pohjoismaiden Suomea korkeampaan äänestysaktiivisuuteen ja selkeämpiin valintavaihtoehtoihin ja katsottiin, että Suomessa voitaisiin myös selvittää mahdollisuuksia henkilövaalijärjestelmän täydentämiseen mahdollisuudella äänestää pelkkää puoluetta. Perustuslakivaliokunta haluaa myös korostaa eduskuntavaalien poliittisen suhteellisuuden turvaamista ja niin sanottua piilevän äänikynnyksen alentamista niin, että jokaisen äänestäjän äänellä on vaaleissa samanlainen painoarvo ja myös pienen vaalipiirin äänestäjä voi valita parhaana pitämänsä puolueen ehdokkaan tarvitsematta pelätä äänensä menemistä hukkaan.

Valiokunta esittää, että eduskunta hylkää lepäämässä olevan lakiehdotuksen. Lisäksi valiokunta esittää hyväksyttäväksi seuraavaa pontta: "Eduskunta edellyttää, että suomalaisen vaalijärjestelmän kehittämiseksi ja vaalilainsäädännön uudistamiseksi käynnistetään parlamentaarinen valmistelu, jossa otetaan huomioon perustuslakivaliokunnan kannanotot. Eduskunta painottaa, että valmistelun tulee olla avointa ja siinä tulee laaja-alaisesti ja ennakkoluulottomasti selvittää erilaisia vaihtoehtoja, joilla parhaiten voidaan lisätä vaalijärjestelmämme toimivuutta ja nostaa äänestysaktiivisuutta, parantaa vaalien suhteellisuutta, pienentää ns. piilevää äänikynnystä ja turvata alueellinen edustavuus."

Tähän valiokunnan mietintöön sisältyy yksi vastalause, jossa esitetään tätä lepäämässä olevaa lakia hyväksyttäväksi ja sen mukaisesti vaalipiirien lukumäärää vähennettäväksi,

Punkt i protokollet PR 55/2015 rd

mutta varmasti vihreiden vastalause esitellään ihan kohta tämän oman puheenvuoroni jälkeen. — Kiitos.

19.17 Ville Niinistö vihr: Arvoisa puhemies! Suomessa vaalipiiri uudistus tai eduskunnan vaalitavan muuttaminen on ollut esillä jo noin 40—50 vuotta. Perustuslakivaliokunta on useilla vuosikymmenillä edellyttänyt, että meidän on uudistettava vaalitapaamme, jotta ihmisten yleinen ja yhtäläinen äänioikeus ja suhteellisuus toteutuvat paremmin. Tälle on hyvin yksinkertainen selitys, ja sen näkee siitä, kun vertaa vaalipiirien läpimenneiden kansanedustajien määrän muutosta 70-luvulta tähän päivään: Uudenmaan vaalipiirin läpimenneiden kansanedustajien osuus on kasvanut yli kaksinkertaiseksi, ja monissa vaalipiireissä kansanedustajien määrä on lähes puolittunut. Tämän takia tätä muutosta on vuosikymmeniä valmistelu, ja jostain syystä aina muutokset ovat kariutuneet, osin sen takia, että muutokset muuttavat olemassa olevia valtasuhteita, ja siksi niiden, jotka ovat tulleet valituiksi tietyn vaalitavan puitteissa, on vaikea hyväksyä siihen muutoksia. Siksi meidän pitäisikin kyetä eduskunnassa katsomaan vähän pitemmälle ja pohtia perustuslain edellyttämää kansalaisten yhdenvertaisuutta, kun me arvioimme meidän vaalitapaa.

Useimmissa maissa, joissa on suhteellinen vaalitapa käytössä, on erilaisia taseauspaikkajärjestelmiä, joilla varmistetaan, että puolueet tulevat täysin suhteessa saamaansa äänimäärään edustetuiksi eduskunnassa. Suomessa kun tällaista ei ole, riippuu täysin vaalipiirin piilevästä äänikynnyksestä, kuinka iso joukko puolueita voi realistisesti kilpailla kansanedustajan paikasta vaalipiirissä.

Vielä ennen viime vaaleja, ennen kuin kaksi vaalipiirimuutosta tehtiin Itä-Suomessa, meillä oli vaalipiirejä, joissa tosiasiallinen äänikynnys oli jopa 15 prosentin luokkaa, ja onneksi viime eduskunta teki muutoksia, joilla me saimme suhteellisuutta parannettua, mutta me emme kuitenkaan pystyneet ratkaisemaan koko ongelmaa. Eli kun Kaakkois-Suomen ja Savo-Karjalan vaalipiirit tulivat käyttöön, näillä alueilla äänikynnys laski sinne samaan haarukkaan, missä useimmissa muissa vaalipiireissä äänikynnys on. Uudellamaalla se on noin 2,5 prosenttia — elikkä se on yhden puolueen tarvitsema osuus äänistä, jotta heidän ensimmäinen edustajansa voi mennä läpi — ja sitten niissä vaalipiireissä, missä tämä on korkein, tällä hetkellä vähän riippuen tosiasiallisesta vaalituloksesta se on siellä noin 8 prosentin luokkaa. Eli edelleenkin tämä ero on merkittävä, se ei ole 15:tä prosenttia enää niin kuin oli kuuden kansanedustajan vaalipiireissä, mutta erityisesti Satakunnassa, jossa on yhdeksän kansanedustajaa tällä hetkellä ja väkimäärä pienenee entisestään, on selvä, että Satakunnan äänikynnys tulee vain nousemaan tulevaisuudessa jos jotain.

Jos ajatellaan kansalaisten yhdenvertaisuutta ja myös näitten maakuntien ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa valtakunnanpolitiikkaan, niin se on hyvin paljon rajallisempi kuin Uudenmaan ihmisten mahdollisuus vaikuttaa, kun arvioidaan sitä arvopohjan kirjoa, josta he voivat edustajia valita. Pienessä vaalipiirissä käytännössä kaksi, kolme tai neljä puoluetta tulee valittua eduskuntaan, kun suuressa vaalipiirissä niitä on jopa kahdeksan tai enemmän.

Erytyisesti taktinen äänestäminen on perustuslain kannalta ongelmallista, se, jos ihmiset ennakoivasti muuttavat äänestyskäyttäytymistään vain vaalitavan takia. Siksi meidän on jatkettava suhteellisuuden parantamista vaalitavassa, ja tähän on olemassa kaksi peruslähtökohtaa: Toinen on se, että otetaan käyttöön jonkinlainen taseauspaikkajärjestelmä, jota edusti oikeusministeri Tuija Braxin toissa vaalikaudella valmisteleva esitys. Silloin nykyisissäkin vaalipiireissä voitaisiin saada suhteellisuutta parannettua niin, että käytännössä

Punkt i protokollet PR 55/2015 rd

jollakin laskentatavalla osa viimeisistä paikoista eri vaalipiireistä siirtyisi sinne, missä jonkin puolueen suhteellinen oikeus saada seuraava kansanedustaja on ensimmäisenä täyttyvässä, ja sitä kautta puolueiden osuus tulisi oikeaksi. Mutta tätä osa on vastustanut sen takia, että silloin vaalipiirikäsitemuutos heikkenee ja ihmisen ääni ei välttämättä vaikutakaan edustajan valitsemiseen siinä vaalipiirissä vaan toisaalla. Näin ollen kun eduskunta ei kyennyt viemään vaalialuelakia läpi, päädyttiin vaalipiirien yhdistämiseen, ja sitä olisi syytä jatkaa. Jos siihen ei ole eduskunnalla rohkeutta eikä se hyväksy tätä lakiehdotusta, käytännössä palaamme jälleen siihen, että silloin tasauspaikkajärjestelmällä pitäisi täydentää nykyjärjestelmää. Ja eduskunnan pitäisi kyetä valitsemaan joko—tai tai molemmat, mutta nykytilanne ei ole suhteellisuuden kannalta edelleenkään riittävä, erityisesti kun huomioidaan Satakunnan pienenevä väestö.

Haluan sanoa, että tällä hetkellä, tai sanotaan näin, että viime vaalikaudella Suomen vaalitapa oli kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta epäoikeudenmukaisimmillaan meidän historiassamme, koska nämä väestösiirtymät ovat olleet niin suuria. Se korjaus, mikä viime kaudella tehtiin, jonkun verran paransi asiaa, mutta pienimpien vaalipiirien osalta ongelma on edelleen olemassa.

Näin ollen vihreän eduskuntaryhmän näkemys edelleen on, että koska meillä on pitkä työ pohjalla ja koska näyttää todennäköiseltä, että vaalipiirien jonkinlainen uudistaminen, yhdistäminen tai edelleen kehittäminen olisi helpoin ja parlamentaarisesti eniten ja kansalaisilta eniten tukea saava mahdollisuus kehittää vaalitapaa, niin olisi syytä viedä eteenpäin tämä perustuslain muutos, jonka viime eduskunta hyväksyi lepäämään. Sen rinnalla voidaan miettiä — jos tämä muutos hyväksytään — myös muita vaihtoehtoja. Ei ole välttämättä pakko lakkauttaa mitään nykyistä vaalipiiriä, mutta silloin pitää miettiä, miten suhteellisuutta voidaan toisella tavalla parantaa ja varmistaa, että näissäkin vaalipiireissä ihmisillä on laajempi äänioikeus kuin tänä päivänä.

On myös syytä korostaa, että ihmisten liikkuvuus on vuosikymmenten varrella lisääntynyt myös siten, että alueellisesti jonkun verran suurempi vaalipiiri ei ole yhtä iso ongelma kuin vielä ehkä itsenäisyytemme alkuaikoina. Yhä useampi ihminen äänestää arvopohjaisesti, ja vaikka Kaakkois-Suomen vaalipiiriin liittyi ennakkoluuloja siitä, miten esimerkiksi Etelä-Savon puolelta tulee kansanedustajia valittua tai miten pienemmiltä paikkakunnilta tulee kansanedustajia valittua, tosiasiasa isommassa vaalipiirissä oli mahdollisuus valita joko arvopohjaisen äänestämisen perusteella isommasta joukosta puolueita isommalta alueelta henkilöä, joka sopii parhaiten äänestäjän toivomaan profiiliin, tai painottaa sen rinnalla omaa kotipaikkaa, kotiseutua, ja lopputuloksena vaalipiirin kansanedustajien jakauma varsin vahvasti jatkoivat vanhaa jakaumaa mutta suhteellisuus parani. Näin ollen alueellinen edustavuus ei heikentynyt, itse asiassa esimerkiksi savonlinnalaisten valitsemia kansanedustajia on nyt paljon enemmän kuin aikaisemmin, koska koko vaalipiirin kansanedustajat edustavat koko vaalipiiriään.

Lopuksi sanon kuitenkin, että kun vaalipiirien yhdistämistä mietitään jatkossa — ja itse näen, että 9—12 vaalipiiriä olisi hyvä perustuslain puitejärjestelmän kehittämiseen — niin on selvää, että alueellisuudella on kuitenkin painoarvoa, ja siinä yhdyntä valiokunnan enemmistön näkemykseen. Käytännössä tämä tarkoittaa Lapin vaalipiirin osalta sitä, että maantieteellinen koko ei voi kasvaa merkittävästi nykyistä suuremmaksi ilman, että siitä aiheutuu ehdokkaille ja myös äänestäjille, sanotaanko, enemmän haittaa kuin hyötyä. Mutta muussa osassa Suomea vaalipiiri uudistus voisi varmistaa, että suhteellisuudessa voisimme päästä sellaiseen jakaumaan, jossa vaikka kaikkien vaalipiirien väliset suhteellisuuserot

Punkt i protokollet PR 55/2015 rd

äänikynnyksessä olisivat noin 3—6 prosentin sisällä, jolloin voidaan nähdä, että jokainen ääni on riittävän yhdenvertainen eri puolilla Suomea, jotta vaalijärjestelmämme palaisi siihen, missä se oli 70-luvulla ennen suuria väestösiirtymiä.

Koska Uudenmaan väkiluku on vain kasvussa ja tiettyjen maakuntien väkiluku on pienemässä, niin muutostarve on jatkossakin edessä. Siksi vihreä eduskuntaryhmä näkee, että vaalipiirien jonkinlainen yhdistäminen ja muuttaminen pitää jatkossakin olla mahdollista ja lievästi suurempi vaalipiirien keskimääräinen koko verrattuna nykyiseen ei ole perustuslain kannalta ongelma vaan pikemminkin yhdenvertaisen äänioikeuden kannalta mahdollisuus.

Siksi viittaaan valiokunnan mietintöön jätettyyn vastalauseeseen ja ehdotan, että eduskunta hyväksyy lepäämässä olevan lakiehdotuksen.

19.27 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puheenjohtaja! Ensiksikin kannatan tätä edustaja Niinistön tekemää ehdotusta, että lepäämässä oleva lakiehdotus hyväksytään. Toiseksi haluan muistuttaa, että aivan kuten valiokunta tässä lausumassaan toteaa, meidän vaalijärjestelmäämme tulee kehittää. Kannattaa muistaa, että koska tämä vaalipiirien määrä määritellään perustuslaissa ja se vaatii aina kahden peräkkäisen eduskunnan hyväksymisen, niin nyt, jos ei muuteta tätä vaalipiirien määrää, itse asiassa, jos nähdään tässä kehittämistyössä järkeväksi vaalipiirien yhdistäminen, se on mahdoton tehtävä. Sen takia ehdotus on hyvä, koska nyt me olemme 12:ssa elikkä tässä minimissä tämän voimassa olevan lain suhteen ja se, että tämä haarukka muutettaisiin 9—12:een, mahdollistaisi sen, että vaalipiirejä voitaisiin yhdistää, mutta se ei ole välttämätöntä, ja sen takia näen järkeväksi, että tämä lepäämässä oleva laki nyt hyväksytään. Se antaa enemmän väljyyttä tälle kehittämiselle.

Itse tulen uudesta yhdistetystä Savo-Karjalan vaalipiiristä ja voin kyllä kokemuksesta sanoa, että se, mitä tässä valiokunnan mietinnössäkkin todetaan siitä, miten ihmiset todellakin äänestävät taktisesti semmoisissa vaalipiireissä, mistä vähän edustajia valitaan, koska olen monta kertaa ollut myös Pohjois-Karjalan vaalipiirissä ehdokkaana, tuli vaalikentillä kyllä hyvin voimakkaasti vastaan. Kuten sekä Kaakkois-Suomen että Savo-Karjalan osalta nähdään, niin kuitenkin alueellinen jakaantuminen, kuinka nyt tuli edustajia läpi, on itse asiassa jopa parempi kuin ennen. Pohjois-Karjalasta meillä on edustajia nyt muualtakin kuin vain Joensuun seudulta, vaikka Joensuu on suurin kaupunki. En tässä vaiheessa pidä järkevänä, että suljetaan sitä mahdollisuutta pois, että vaalipiirejä voitaisiin yhdistää.

19.29 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puheenjohtaja! Täällä edustaja Niinistö käytti hyvän ja perusteellisen puheenvuoron, ja on helppo yhtyä hänen näkemyksiinsä. Täällä on paljon puhuttu oikeudenmukaisuudesta viime viikkoina, ja tämä käsillä oleva asia valitettavasti todistaa sen, että oikeudenmukaisuus on hyvin tilanne- ja intressikeskeinen käsite. Siis itse oikeudenmukaisuuden käsite ei ole, mutta sitä käytetään hyvin tilanne- ja intressikeskeisesti. Esimerkiksi, jos omalla puolueellani olisi ollut tämä esitetty vaalitapa voimassa, niin meillä olisi kahdeksan edustajaa täällä. Mutta joissakin vaalipiireissä vain on sellainen tilanne, että meidän on jo vaikea saada ehdokkaita, koska äänikynnys on niin korkea, joten kannatan tätä vihreiden tekemää lausumaa.

19.30 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäisenä haluaisin kiittää perustuslakivaliokuntaa sen tekemästä erittäin perusteellisesta työstä. Ymmärrän myös tämän edustaja Niinistön tuskan asian suhteen ja myös siltä kannalta, että asiaa on valmistel-

Punkt i protokollet PR 55/2015 rd

tu pitkään ja hartaasti kahdessa parlamentaarisessa työryhmässä. Mutta edustaja Niinistö myös kehotti meitä, että tulisi katsoa kauemmaksi sinne tulevaisuuteen, ja tämän takia on tärkeää, että mitään muutosta ei toteuteta sen pelkän muutoksen takia.

Nyt valiokunnan edellyttämällä tavalla ollaan käynnistämässä uusi valmistelu parlamentaarisesti, ja tässä valmistelussa otetaan nämä valiokunnan mietinnössä mainitut kannanotot huomioon. Ja pidän erittäin tärkeänä, että tässä on nyt painotettu sitä, että tämä valmistelu pidetään avoimena ja siinä laaja-alaisesti ja ennakkoluulottomasti selvitetään erilaisia vaihtoehtoja.

Itse olen sieltä Lapin vaalipiiristä, ja täytyy kyllä todeta, että eduskuntavaalikampanjan aikana ajoin autolla 17 000 kilometriä niiden kahden kuukauden aikana. Nyt kun puhutaan näistä laaja-alaisista ja ennakkoluulottomista vaihtoehtoista, niin jopa vaalipiirien jakaminen voisi tietyissä tapauksissa olla ihan paikallaan.

19.31 Annika Lapintie vas: Herra puhemies! On totta, että eduskuntavaalien suhteellisuutta on pohdittu poliittisessa keskustelussa koko eduskunnan historian ajan ja mikään uusi asia nämä ongelmat eivät ole. Toki ne ovat kärjistyneet 70-luvulta alkaen muuttoliikkeitten myötä.

Mutta minäkin haluaisin vielä lopuksi alleviivata tätä perustuslakivaliokunnan esittämää pontta, että käynnistetään parlamentaarinen valmistelu. Ja kuten aikaisemmissa puheenvuoroissa on käynyt ilmi, tätä pohjamateriaalia on oikeusministeriön valmistelussa (Ville Niinistö: Sitä on paljon!) ja aikaisemmissa työryhmissä, on olemassa edellisen ja sitä edeltävän eduskunnan ajatukset tasauspaikkajärjestelmästä, ja nyt vielä yhdistettynä tähän vaalipiirijakoon. Mutta kuten sanottua, tarkoitus ei todellakaan ole, että pallotellaan asiaa edestakaisin, vaan nyt käynnistetään nimenomaan valmistelu, jossa kaikki nämä aikaisemmat työt voidaan ottaa huomioon sekä myös perustuslakivaliokunnan kannanotot, joita on tehty runsaasti. Eli mikään ei estä nopeaa työskentelyä, jotta saataisiin tähän asiaan korjaus, ja toivon, että tämä perustuslakivaliokunnan esittämä ponsi otetaan vakavasti ja lähdetään nopeasti valmisteluun.

Riksdagen avslutade debatten och avbröt behandlingen av ärendet.